

Priemyselná politika Európskej únie

Priemyselná politika Európskej únie sa prelína s mnohými inými politikami EÚ, ako napríklad s politikou v oblasti vedy a výskumu, politikou pre rozvoj vzdelávania, politikou súťaživosti alebo s politikou v oblasti životného prostredia. Základ priemyselnej politiky EÚ vychádza zo Zmluvy o EÚ, v ktorej sú definované základné ciele. Sektora priemyslu sa týkajú tieto ciele:

- urýchlenie prispôsobovania sa priemyslom štrukturálnym zmenám,
- podnecovanie prostredia priaznivého pre iniciatívu a pre rozvíjanie podnikania v rámci celého spoločenstva,
- povzbudzovanie prostredia priaznivého pre spoluprácu medzi podnikmi,
- starostlivosť o lepšie využívanie potenciálu politiky inovačného, výskumného a technologického rozvoja.

Kroky na dosiahnutie týchto cieľov vo všeobecnosti nie sú realizáciou politiky poskytovania dotácií zo strany EÚ, ako je to v prípade spoločnej poľnohospodárskej politiky, na ktorú je vyčlenených asi 45 % zdrojov z celkového rozpočtu. V prípade priemyselnej politiky sa EÚ snaží o vytvorenie legislatívneho a inštitucionálneho prostredia vhodného pre konkurencieschopnosť európskych podnikov, ako aj účinný systém technickej štandardizácie. Zároveň sa snaží podnietiť európsky priemysel, aby sa inováciami zameranými na stratégie kvality a použitím nových technológií prispôbil globálnej ekonomike. Tam, kde je to potrebné, EÚ podporuje reštrukturalizáciu priemyslu (obrana, oceliarstvo, textilný priemysel), alebo stimuluje konkurencieschopnosť nových odvetví priemyslu (kozmetický výskum, biotechnológie, nanotechnológie atď.).

Za začiatok procesu skúmania vhodnosti a vyváženej aplikácie priemyselnej politiky v rozšírenej Európe sa považuje dokument **Priemyselná politika v rozšírenej Európe** spracovaný Európskou komisiou v decembri 2002. Vyzýva členské a kandidátske krajiny, aby preskúmali priemyselnú politiku na národnej úrovni tak, aby stimulovali a udržali konkurenčnú schopnosť zoskupenia. Konkurenčná schopnosť, t. j. schopnosť ekonomiky poskytnúť obyvateľstvu vysokú životnú úroveň, vysokú zamestnanosť na trvalo udržateľnom základe – je základnou ambíciou Európskej únie. Lisabonská schôdzka Európskej rady na jar roku 2000 vytýčila pre Európsku úniu cieľ stať sa do roku 2010 najkonkurencieschopnejšou ekonomikou sveta.

V súlade so závermi prijatými na summite Európskej rady v Gothenburgu (jún 2001) Generálne riaditeľstvo EK pre priemysel a podnikanie v **Správě o konkurencieschopnosti v Európe** (European Competitiveness Report) v roku 2002 zaviedlo súbor indikátorov, na základe ktorých sa hodnotí environmentálna efektívnosť priemyslu v členských krajinách EÚ. Správy o vplyve priemyslu na životné prostredie sú Európs-

Brusel – sídlo Európskej komisie

skou komisiou publikované každé dva roky. Súbor obsahuje šesť environmentálnych ukazovateľov týkajúcich sa priemyslu:

- emisie znečisťujúcich látok z priemyselnej výroby spôsobujúce acidifikáciu ovzdušia,
- emisie prekursorov ozónu,
- emisie skleníkových plynov z priemyslu,
- výroba plynov poškodzujúcich ozónovú vrstvu,
- spotreba energie v priemysle,
- spotreba surovín v priemysle.

EÚ v rámci zmierňovania klimatických zmien a taktiež za účelom splnenia záväzkov vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu, ktorý vstúpil do platnosti 16. 2. 2005, prijala už v roku 2003 **smernicu o obchodovaní s emisiami skleníkových plynov**.

S cieľom znížiť vplyv chemikálií na ľudské zdravie a na životné prostredie Európska komisia navrhla v roku 2003 zaviesť systém **REACH - registráciu, hodnotenie, autorizáciu a obmedzenie chemikálií**. Doposiaľ sa na pôde EK diskutuje o pripravovanej legislatíve vrátane návrhu „jedna látka, jedna re-

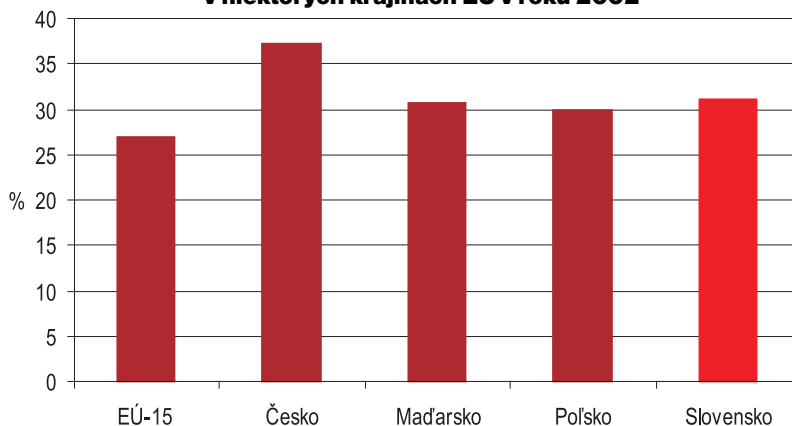
gistrácia“.

V **Správě Komisie pre jarné zasadnutie Európskej rady** v roku 2004 bolo konštatované, že napriek určitému pokroku, predovšetkým v oblasti legislatívy, nedošlo k dostatočnej synergii medzi jednotlivými politikami, predovšetkým v oblasti životného prostredia, výskumu a hospodárskej súťaže. Pre rok 2004 bola o. i. určená priorita posilnenia konkurenčnej schopnosti európskych podnikov pomocou implementácie regulácií a regulačnej reformy (najmä v priemysle) a prijatím návrhov Rámcovej smernice o službách a Akčného plánu o environmentálnych technológiách.

Akčný plán environmentálnych technológií pre Európsku úniu predstavuje významný prostriedok implementácie trvalo udržateľného rozvoja a plnenia cieľov Lisabonskej stratégie. V pláne sa uvádza, že je dôležité posilniť a využiť pozitívne synergie medzi ochranou životného prostredia a konkurencieschopnosťou a oddeliť hospodársky rast od degradácie životného prostredia; environmentálne technológie (všetky techniky a technológie, ktorých použitie je pre životné prostredie menej škodlivé ako ich príslušné alternatívy) sú dôležitými prostriedkami na dosiahnutie cieľov Lisabonskej stratégie.

Rada pre konkurencieschopnosť EÚ prijala oznámenie Európskej komisie z apríla 2004 o priemyselnej politike v Európe. Na zasadnutí Rady v septembri 2004 bolo vyhlásené, že sú potrebné štrukturálne zmeny, aby sa posilnila európska konkurencieschopnosť a rast produktivity. Členské krajiny a EK boli požiadané o vytvorenie lepších rámcových podmienok pre európsku podnikateľskú sféru a implementáciu špecifických odporúčaní. Patrí medzi

Podiel priemyslu a stavebníctva na tvorbe HDP v niektorých krajinách EÚ v roku 2002

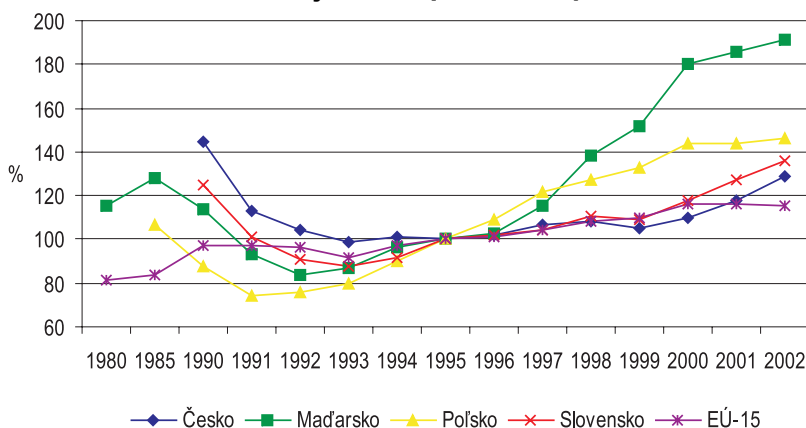
ne efektívny regulačný rámec, konkurencieschopný vnútorný trh, prístup k prostriedkom pre firmy a súčasne politika podpory výskumu, inovácií a podnikania. Rada identifikovala niekoľko oblastí prioritných pre zlepšenie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu: obchodnú politiku, politiku konkurencieschopnosti, výskumnú a inovačnú politiku, kohéznú politiku a environmentálnu politiku.

Hlavným odkazom stretnutia ministrov životného prostredia krajín EÚ v Maastrichte v júli 2004 bolo heslo **Európa môže zvýšiť svoju konkurencieschopnosť** presadzovaním efektívnej environmentálnej politiky.

Ministri schválili niektoré idey na podporu rozvoja environmentálnych inovácií, čím by sa zvýšila konkurencieschopnosť európskeho priemyslu:

- európsky systém „zelených“ investícií,

Vývoj indexu priemyselnej produkcie v niektorých krajinách EÚ (1995 = 100)

- odstránenie dotácií, ktoré sú ekologicky nežiaduce,
- prinútiť vlády, aby používali zelené kritériá pri verejných obstarávaní, napr. nariadiť používanie vodových farieb na nátery vládnych budov v celej EÚ,

ným znakom je obnovenie, oživenie a reštrukturalizácia tradičných priemyselných sektorov. Pripravujú sa aj ďalšie programy týkajúce sa oceľarstva, textilnej výroby a stavebníctva.

Ing. Juraj Vall

Ilustračné foto: autor

Prehľad environmentálnej politiky

Európska komisia vydala správu Environmental Policy Review 2004 (Prehľad environmentálnej politiky), ktorá bola zverejnená v januári 2005. Cieľom publikácie je zhodnotiť stav a vývoj v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia v členských krajinách EÚ a určiť oblasti, v ktorých je potrebné urobiť pokrok za účelom zachovania trvalo udržateľného rozvoja. V úvode je porovnaná situácia v oblasti životného prostredia pred dvoma rokmi a sú rozanalyzované stanoviská z pohľadu EÚ a jednotlivých členských štátov k uvedenej otázke. Pozornosť je venovaná problematike skleníkových plynov, ktoré produkujú doprava, a implementácii práva EÚ na ochranu biodiverzity.

V správe sa uvádza, že doposiaľ neboli uskutočnené dostatočné opatrenia na ochranu životného prostredia, s cieľom jeho zachovania pre budúce generácie. Reformy, ktoré sa týkajú životného prostredia, sa musia uskutočňovať rýchlejšim tempom nielen v Európskej únii, ale aj na medzinárodnej úrovni. Ekonomický rast v jednotlivých krajinách musí byť doprevádzaný primeranou spotrebou nerastných surovín. EÚ prijala v júni 2001 Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja v Gothenburgu a na jar 2003 Európska rada vyzvala na oddelenie ekonomického rastu a degradácie životného prostredia. Šiesty environmentálny akčný plán vytýčil orientáciu politiky životného prostredia EÚ do roku 2012.

Prehľad environmentálnej politiky sa zameriava na tri hlavné prierezové oblasti v rozvoji politiky životného prostredia: integráciu otázok týkajúcich sa životného prostredia do ostatných oblastí, implementáciu a informáciu. Údaje o životnom prostredí majú byť dostupné pre všetkých. V správe sa zdôrazňuje potreba rýchlejšieho zavádzania do praxe zákonov týkajúcich sa životného prostredia v jednotlivých členských štátoch EÚ. V súčasnosti v EÚ platí približne 200 zákonov týkajúcich sa životného prostredia a vyše 140 nariadení, ktoré priniesli zlepšenie stavu v oblasti kvality vody a spracovania odpadu.

Vlády jednotlivých štátov EÚ musia zlepšiť imple-

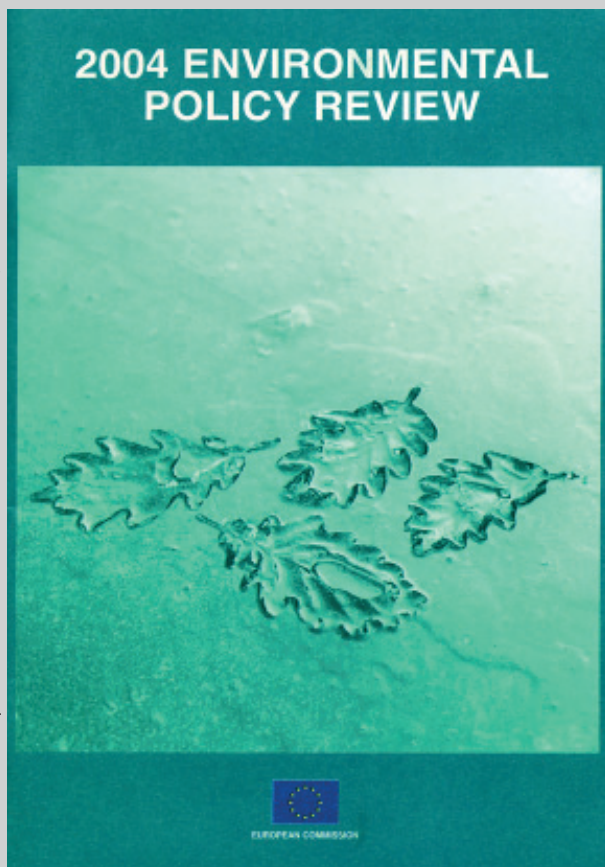
mentáciu jednotlivých zákonov týkajúcich sa životného prostredia. Členské krajiny veľmi pomaly prijímajú zákony týkajúce sa ochrany vtáctva a miest ich výskytu. Pozornosť je venovaná sieti obydli Natura 2000 a EÚ sa bude venovať rozvoju indikátorov pre biodiverzitu, s cieľom monitorovať vývoj v živočíšnej ríši.

V rámci zefektívňovania činností v oblasti životného prostredia a zapojenia súkromného sektora boli v uplynulom období prijaté niektoré nariadenia ako napríklad nariadenie o obchodovaní so skleníkovými plynmi a bola vytvorená prvá multinationálna schéma pre obchodovanie vo svete, ktorá začala fungovať v roku 2005.

Súčasný trend v EÚ sa zameriavajú nielen na znižovanie emisií skleníkových plynov v rámci Kjótskeho protokolu, ale aj v rámci Programu o zmene klimatických zmien v Európe (European Climate Change Program), ktorý taktiež vyzýva k dôslednej kontrole emisií hlavne v oblasti dopravy. Z globálneho hľadiska je neúnosný stav presúvania priemyselných a výrobných zariadení z vyspelých štátov do chudobných krajín sveta, ktoré nemajú prostriedky na ochranu životného prostredia. V súčasnosti vo svete žije 1,2 mlrd. ľudí, ktorých životné náklady predstavujú menej ako 1 US dolár denne.

EÚ prijala niekoľko iniciatív týkajúcich sa ochrany ľudského zdravia pred nepriaznivými účinkami niektorých látok vrátane iniciatívy zavedenia systému REACH, ktorý sa týka kontroly a monitoringu chemikálií. Stratégia životného prostredia a zdravia, ktorá bola prijatá v júni 2003, má napomôcť ochrane rizikových skupín obyvateľstva, hlavne deti, a starších ľudí.

2004 ENVIRONMENTAL POLICY REVIEW

Komisárka pre životné prostredie Margot Wallströmová uvítala prijatie uvedenej správy. Podľa nej táto správa zaplnila medzeru v informovanosti o problematike životného prostredia. Správa podáva transparentnú informáciu o vývoji životného prostredia za posledné obdobie. Publikácia je zároveň užitočnou pomôckou pre občanov, aby sa zorientovali v problematike životného prostredia.

(jv)